

SU/VMY

8.4.2026

Kansalaisaloitteen ”Loppu kohtuuttomille YEL-maksuille!” vaikutuksista

Tässä muistiossa Eläketurvakeskus (ETK) arvioi kansalaisaloitteen ”Loppu kohtuuttomille YEL-maksuille!” vaikutuksia yrittäjien eläkekarttumaan ja YEL-maksuihin sekä valtion kustannuksiin.

Aloitteessa esitetään yrittäjän eläkelain 112 §:n työtulomääritelmän muuttamista ”tosiasiallisesti saatuun yrittäjätuloon” perustuen, jonka tulkitsemme tässä muistiossa tarkoittavan verotettavia ansiotuloja. Lisäksi esitetään työtulotarkistuksista luopumista eli 112 a §:n kumoamista ja kun YEL-vakuutuksen piiriin kuulumisen raja (työtulo 9 423,09 euroa vuonna 2026) ylittyy aloitavalla yrittäjällä ensimmäisen kerran, tulee eläkemaksua maksaa ainoastaan rajan yli menevältä osalta.

Nykytilanne

Yrittäjän eläkekarttuma ja YEL-maksu perustuvat YEL-työtuloon, joka on nykyisen yrittäjän eläkelain 112 §:n mukaan yrittäjän työpanoksen arvo. Nykylain mukaan, YEL-työtulo on se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos yrittäjän laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaansa suorittamaan olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, tai se korvaus, jonka muutoin voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä. Yrittäjälle karttuu eläkettä YEL-työtulon perusteella, 1,5 prosenttia vuotuisesta työtulosta. YEL-maksu on 24,4 prosenttia vuonna 2026. Sekä karttumaprosentti että maksuprosentti ovat samat palkansaajille, joilla maksu jaetaan työntekijän ja työnantajan osuuksiin.

Nykylain mukaan aloittava yrittäjä saa ensimmäisen neljän vuoden ajan 22 prosenttia alennusta YEL-maksusta.

Vahvistettu YEL-työtulo vaikuttaa yrittäjän vanhuuseläkkeen lisäksi myös työkyvyttömyys- ja perhe-eläkeisiin. Lisäksi työtulon perusteella määrätään sairausvakuutuksen päivärahat, vapaaehtoisen työtapaturvakuutuksen korvaukset, työttömyysturva sekä toimeentulo vanhempainvapailta.

Yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa tai virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimisuhteessa. Nykylain mukaan yrittäjä on YEL-vakuuttamisvelvollinen, mikäli hänen työpanoksensa arvo ylittää YEL-vakuuttamisvelvollisuuden alarajan, joka on 9 423,09 euroa vuonna 2026. YEL-työtulon yläraja on 214 000 euroa vuonna 2026. YEL-vakuuttamisvelvollisuuden muut kriteerit, esimerkiksi eri yritysmuotoihin liittyvät edellytykset, ovat määritelty tarkemmin yrittäjän eläkelain 3 §:n ja 4 §:n mukaan.

SU/VMY

8.4.2026

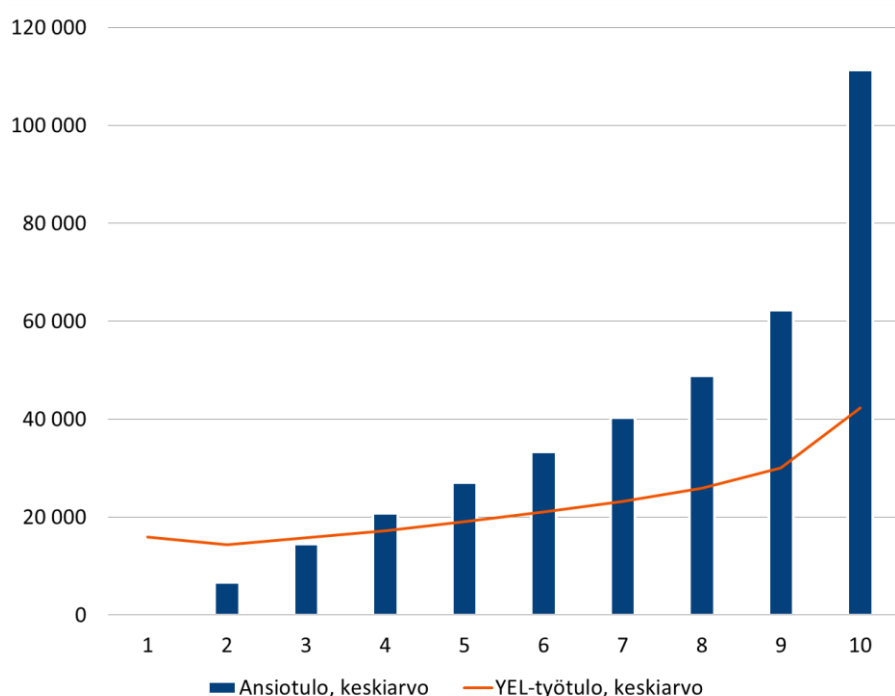
Yrittäjän ansiotulot

Kansalaisaloitteessa mainittua tosiasiallisesti saatua yrittäjätuloa tulkitaan tässä muistiossa yrittäjätoiminnan tulona, joka verotetaan ansiotulona pois lukien maa- ja metsätaloustulot. Elinkeinonharjoittajien ja elinkeinoyhtymien osalta verotettava ansiotulo oletetaan olevan henkilöverotuksessa vahvistettu ansiotulo-osuus, josta on tehty mahdolliset vähennykset ennen verotusta. Osakeyhtiöiden osakkaiden ja laskutuspalveluyrityksen kautta laskuttavien yrittäjien verotettavat yrittäjätoiminnan ansiotulot on poimittu suoraan tulorekisteristä ja niistä ei ole tehty mahdollisia vähennyksiä ennen verotusta. Tulorekisteristä huomioidaan vain tulolajit, jotka ovat yleisesti sosiaalivakuutuksen alaisia. Kansalaisaloitteen laskelmissa mikään osa osingoista ei sisälly ansiotuloon.

Kansalaisaloitteen mukaisessa laissa tulisi määrittellä tarkasti mitä tosiasiallisesti saatu yrittäjätulo tarkoittaa. Yrittäjien tulokäsitteet vaihtelevat yritysmuotojen mukaan. Eri yritysmuotojen tasapuolinen kohtelu tulisi ottaa määrittelyssä huomioon.

Eläketurvakeskuksen analyysin ”Yrittäjien YEL-työtulot ja verotettavat ansiotulot” mukaan YEL-työtulot olivat keskimäärin 22 500 euroa ja verotettavat ansiotulot 36 500 euroa vuonna 2022. Kuviossa 1 esitetään YEL-vakuutettujen yrittäjien YEL-työtulot ja yritystoiminnan verotettavat ansiotulot ansiotulojen suuruuden mukaan luokiteltuna. Kuvion luvut ovat vuoden 2022 hintatasossa.

Kuvio 1. Yrittäjien YEL-työtulot ja ansiotulot euroina vuonna 2022.

SU/VMY

8.4.2026

Kuviosta 1 nähdään, että YEL-vakuutetuilla yrittäjillä, joilla oli pienet ansiotulot tai ansiotuloja ei ollut ollenkaan vuonna 2022, YEL-työtulo oli ansiotuloa isompi. Yrittäjillä, joilla oli isot ansiotulot, keskimääräinen YEL-työtulo oli alle puolet keskimääräisestä ansiotulosta. Keskimääräinen YEL-työtulo on noussut vuodesta 2022 vuoteen 2024 noin 13 prosenttia. Työtulojen kasvuun on vaikuttanut vuonna 2023 alkaneet YEL-työtulojen säännölliset tarkistukset sekä palkkakerroinkorotusten vaikutus. YEL-vakuutettujen ansiotulot ovat kasvaneet verohallinnon tilastojen mukaan noin 3 prosenttia vuodesta 2022 vuoteen 2024. Kuvion 1 piirteet ovat hyvin samanlaiset vuonna 2024.

Oletukset

Tämän muistion laskelma on staattinen eikä huomioi kansalaisaloitteen mukaisen mallin aiheuttamia käyttäytymisvaikutuksia. Laskelma perustuu vuoden 2024 toteutuneisiin YEL-työtuloihin ja ansiotuloihin. Aineistossa on mukana ne henkilöt, joilla oli YEL-vakuutus voimassa ainakin osan vuodesta 2024 tai joilla vuonna 2024 yrittäjätoiminnan ansiotulo ylitti YEL-vakuuttamisvelvollisuuden alarajan (YEL:n alaraja). Laskelmassa tarkastellaan tilannetta vuoden 2031 lopussa, jolloin nykylain mukainen siirtymäaika on päättynyt ja työtuloihin on tehty tarkastukset ilman 4 000 euron maksimikorotusrajaa. Kansalaisaloitteen mukainen laskelma olettaa, että yrittäjien ansiotulot ja niiden jakauma pysyvät vuoden 2024 tasolla. Laskelmissa ei huomioida uusia aloittavia ja päättyviä vakuutuksia. Yrittäjät, jotka olivat vuonna 2024 aloittavien alennuksen piirissä, ovat laskelmassa sen piirissä kaikkina ajankohtina.

Oletukset nykylain mukaisesta tilanteesta

Vuoden 2023 lakiuudistuksessa tarkennettiin YEL-työtulon määritelmää ja lisättiin eläkelaitoksille velvollisuus tarkistaa työtuloja kolmen vuoden välein. Lain siirtymäsäännöksen mukaan kahdessa ensimmäisessä tarkastuksessa vuosina 2023–2028 yrittäjän työtuloa voi korottaa korkeintaan 4 000 euroa. Tarkastelu kuvaa tilannetta vuoden 2031 lopussa, jolloin työtulot ovat nykylain mukaisella tasolla eli työtuloihin on tehty yksi tarkastus ilman korotusrajaa. Laskelmassa huomioidaan, että työtulon tarkistamisessa hyödynnetään YEL-työtulosuosituksen laskentapalvelua, mutta työtulo vahvistetaan kokonaisarvion perusteella.

Nykymallin mukaisessa laskelmassa käytetään tietoa jo toteutuneista tarkistuksista. Laskelmassa oletetaan, että vuoteen 2028 asti nykylain mukaisessa maailmassa jatkettaisiin vastaavan kaltaisilla korotuksilla. Jos yrittäjän YEL-työtulo tarkistettiin ja korotus ei ollut 4 000 euroa, työtulon oletetaan pysyvän samalla tasolla myös tulevilla tarkistuksissa. Jos yrittäjän työtulo on kasvanut 4 000 euroa tai työtuloa ei ole vielä tarkistettu, oletetaan, että 20 % yrittäjistä työtulo ei enää muutu kokonaisarvion takia ensimmäisessä tarkistuksessa ja 40 prosentilla toisessa tarkistuksessa. Jos työtuloa ei ole vielä tarkistettu ja työtulo on korkeampi kuin mallin mukainen työtulo, se lasketaan

SU/VMY

8.4.2026

liikkumavaran ylärajalle. Jos yrittäjän työtulo on liikkumavaran sisällä, sen oletetaan pysyvän samana.

Oletukset kansalaisaloitteen mukaisesta tilanteesta

Laskelmissa oletetaan, että yrittäjien työvoimakustannukset pysyvät samalla tasolla. Tämän vuoksi laskelmassa ei käytetä suoraan yrittäjätoiminnan ansiotuloa, vaan siinä huomioidaan myös nykyisen YEL-maksun vaikutukset. Seuraava esimerkki havainnollistaa ilmiötä.

Esimerkiksi elinkeinonharjoittaja, jonka YEL-työtulo on 20 000 euroa/v ja ansiotulo on 40 000 euroa/v, maksaisi noin 4 900 euroa YEL-maksua. Jos hän haluaisi pitää hänen työvoimakustannuksensa samalla tasolla, hänen olisi asetettava ansiotuloksi noin 36 100 euroa 40 000 euron sijaan. Tällöin hän maksaisi noin 8 800 euroa YEL-maksua, joten YEL-maksun ja ansiotulon summa pysyisi samana (44 900 euroa). Tämän takia YEL-maksun muutoksella on vaikutus ansiotulon suuruuteen. Jos yrittäjän työvoimakustannus pysyy samalla tasolla, mutta YEL-työtulo ja siten maksu kasvavat, ansiotulo pienenee, joka näkyy tuloksissa siten, että kansalaisaloitteen mukainen työtulo on keskimäärin toteutunutta ansiotuloa alhaisemmalla tasolla.

Lisäksi laskelmassa oletetaan, että yrittäjä, joka saa ensimmäistä kertaa ansiotuloja vähintään YEL:n alarajan verran, maksaa ensimmäisenä vuonna YEL-maksun ansiotulon ja YEL:n alarajan erotuksesta, vaikka eläkettä kertyy yrittäjätoiminnan koko ansiotulosta. Tämän lisäksi oletetaan, että nykylain mukainen aloittavan yrittäjän alennus säilyy.

Kansalaisaloitteen mukaisessa mallissa oletetaan, että yrittäjän YEL-vakuuttamisvelvollisuus perustuu pelkästään yrittäjän yrittäjätoiminnan verotettaviin ansiotuloihin. Jos verotettava ansiotulo ylittää YEL:n alarajan, yrittäjä on vakuuttamisvelvollinen. Kansalaisaloitteen mukaisessa mallissa yrittäjä voi siis olla vakuuttamisvelvollinen, vaikka hänellä ei nykylain mukaan olisi YEL-vakuutusta. Toisaalta kansalaisaloitteen mukaisessa tilanteessa yrittäjä ei välttämättä ole vakuuttamisvelvollinen, vaikka hänellä olisi nykylain mukaan YEL-vakuutus. Näitä yrittäjäryhmiä tarkastellaan tuloksissa erikseen.

YEL-työtulon ylärajan oletetaan kansalaisaloitteen mukaisessa tilanteessa pysyvän nykylain mukaisena.

Tulokset

Taulukossa 1 esitetään yrittäjien lukumäärä, keskimääräinen vuosityötulo ja maksutulo nykylain mukaisessa tilanteessa siirtymäajan jälkeen sekä kansalaisaloitteen mukaisessa tilanteessa. Kaikki rahamäärät ovat vuoden 2024 hintatasossa.

SU/VMY

8.4.2026

Taulukko 1. Keskimääräinen YEL-työtulo ja maksutulo.

Oletus	Lukumäärä	YEL-työtulo, keskiarvo, euroa/v	Maksutulo, miljoonaa euroa
Nykylain mukainen tilanne	236 600	27 400	1 500
Kansalaisaloitteen mukainen tilanne	204 300	35 900	1 670

Kansalaisaloitteen mukaisessa tilanteessa YEL-vakuutettujen lukumäärä laskisi noin 32 000 yrittäjällä vakuuttamisvelvollisuuden perusteen muuttuessa. Maksutulo nousisi noin 11 % ja olisi kansalaisaloitteen mukaisessa tilanteessa noin 1,7 miljardia euroa. Maksutulon kasvu on hieman maltillisempaa kuin keskimääräisen YEL-työtulon kasvu johtuen ensimmäisen vuoden maksunalennuksesta.

Nykylain ja kansalaisaloitteen mukaisia keskimääräisiä työtuloja ei voi suoraan vertailla keskenään, sillä ne koostuvat eri yrittäjäryhmistä. Keskimäärin yrittäjien YEL-työtulo nousee, kun yrittäjät, joilla on pieniä ansiotuloja eivät ole enää vakuuttamisvelvollisia ja toisaalta yrittäjät, joilla on isompia ansiotuloja tulevat YEL:n piiriin. Yrittäjälle, jonka ansiotulo on YEL-työtuloa suurempi, YEL-työtulo kasvaisi, kun taas yrittäjälle, jonka ansiotulo on YEL-työtuloa pienempi, YEL-työtulo laskisi.

Kuviossa 2 esitetään yrittäjien ansiotulo, nykylain mukainen YEL-työtulo siirtymäajan jälkeen sekä kansalaisaloitteen mukainen työtulo. Kuvion luvut ovat vuoden 2024 hintatasossa.

Luokassa A on yrittäjiä, joiden ansiotulo on 0 euroa, mutta joilla on YEL-vakuutus voimassa. Heitä on noin 28 000. Luokassa B on yrittäjiä, joiden ansiotulo ei ylitä YEL:n alarajaa, mutta joilla on YEL-vakuutus voimassa. Heitä on noin 23 000. Luokan A ja B yrittäjät eivät olisi vakuuttamisvelvollisia, jos YEL-työtulo sidottaisiin ansiotuloihin, vaikka he ovat nykylain mukaan vakuuttamisvelvollisia. Luokassa A on muun muassa mukana yrittäjiä, joilla omistujjärjestelyyn, kirjanpidon tai verovähennysten vuoksi verotettavat ansiotulot ovat nolla. Lisäksi luokassa A on yrittäjiä, jotka eivät pysty tai halua nostaa tuloja, vaikka yritystoiminnasta on liikevaihtoa.

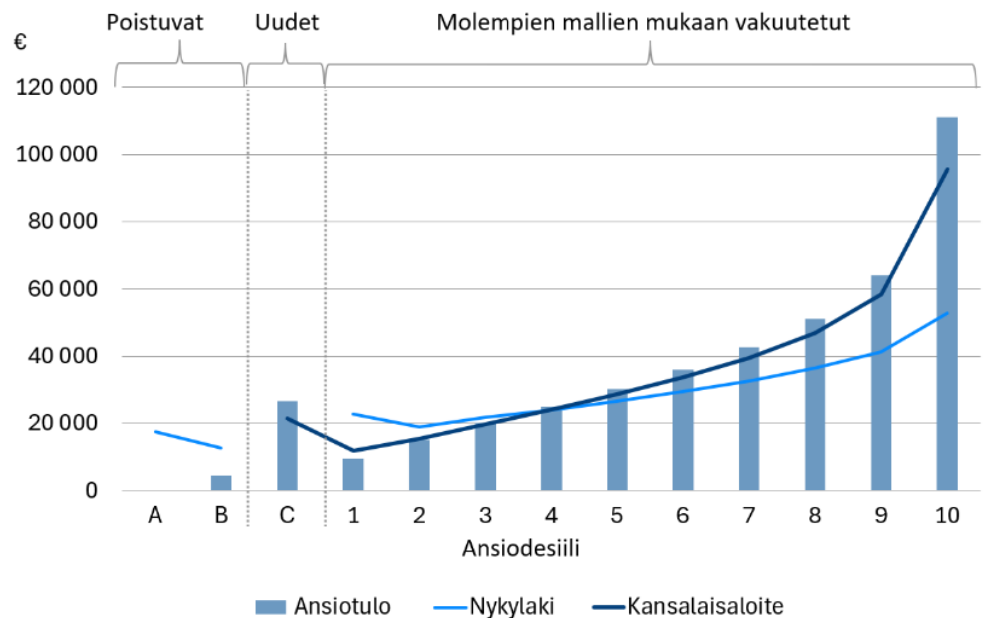
SU/VMY

8.4.2026

Kuviossa luokassa C on yrittäjiä, joilla ei ole YEL-vakuutus voimassa, mutta ansiotulo ylittää YEL:n alarajan. Heitä on noin 18 600. Jos työtulo sidottaisiin ansiotuloon, olisivat luokan C yrittäjät vakuuttamisvelvollisia, vaikka heillä ei ole YEL-vakuutus voimassa.

Muut yrittäjät on luokiteltu ansiotulon suuruuden mukaan, siten että jokaisessa luokassa on 18 600 yrittäjää. Heillä on YEL-vakuutus voimassa ja he olisivat myös kansalaisaloitteen mukaisessa tilanteessa vakuuttamisvelvollisia.

Kuvio 2. Nykylain ja kansalaisaloitteen mukaiset YEL-työtulot ansiotulon suuruuden mukaan.

Kuviosta 2 nähdään, että kansalaisaloitteen mukaisessa tilanteessa pienemmillä ansiotuloilla YEL-työtulot keskimäärin pienenevät ja suuremmilla ansiotuloilla työtulot kasvavat. Kaikkein pienimmillä ansiotuloilla yrittäjä ei olisi kansalaisaloitteen mukaan vakuuttamisvelvollinen (luokat A ja B). Kansalaisaloitteen mukainen työtulo ei ole aivan samalla tasolla ansiotulon kanssa, johon oletuksesta, että yrittäjien työvoimakustannukset eivät muutu. Kansalaisaloite keskimäärin nostaa korkeaa ansiotuloa saavien YEL-maksuja, jolloin heidän verotettava ansiotulonsa alenee. Vastaavasti pienillä ansiotuloilla kansalaisaloitteen mukainen YEL-työtulo ja YEL-maksu keskimäärin laskevat, jolloin verotettava ansiotulo nousee. Kuvion ansiotulo näyttää vuoden 2024 toteutuneen ansiotulon. Kansalaisaloitteen mukaisessa tilanteessa ansiotulo olisi sama kuin kansalaisaloitteen mukainen työtulo.

Vuoden 2024 toteutunut YEL-työtulo on eri tulodesiileillä keskimäärin hyvin samanlainen kuin kuvion 2 nykylain mukainen työtulo siirtymäajan jälkeen, mutta hieman alemmalla tasolla.

SU/VMY

8.4.2026

Taulukossa 2 esitetään niiden yrittäjien osuudet, joilla YEL-työtulo nousisi tai laskisi sekä työtulon keskimääräinen muutos. Taulukon luvut ovat vuoden 2024 hintatasossa. Osuudet ja keskimääräiset muutokset esitetään ansiotulon suuruuden mukaan. Taulukossa on vain yrittäjät, jotka ovat sekä nykyisin mukaan että kansalaisaloitteen mukaisessa tilanteessa vakuuttamisvelvollisia. Heitä on noin 186 000.

Taulukko 2. Osuudet, kuinka monilla yrittäjillä YEL-työtulo nousisi ja laskisi ansiotulon suuruuden mukaan.

Desiili	Työtulo nousisi, osuus	Työtulo laskisi, osuus	Keskimääräinen muutos, kun työtulo nousisi, €	Keskimääräinen muutos, kun työtulo laskisi, €	Keskimääräinen muutos, yhteensä, €
1	25 %	75 %	3 000	-15 700	-10 900
2	46 %	54 %	4 700	-10 800	-3 600
3	53 %	47 %	6 200	-11 300	-2 100
4	59 %	41 %	7 800	-11 100	100
5	64 %	36 %	9 600	-11 500	1 900
6	69 %	31 %	11 500	-12 000	4 200
7	73 %	27 %	14 000	-12 600	6 900
8	77 %	23 %	17 600	-12 700	10 600
9	83 %	17 %	23 400	-13 800	17 200
10	92 %	8 %	48 000	-14 700	42 800

Taulukosta 2 nähdään, että yrittäjien osuus, joilla YEL-työtulo nousisi, kasvaa ansiotulon kasvaessa. Vastaavasti yrittäjien osuus, joilla työtulo laskisi, laskee ansiotulon kasvaessa. Keskimääräinen muutos, kun työtulo laskisi on kaikissa desiileissä 10 000–16 000 euroa, kun taas keskimääräinen muutos, kun työtulo nousisi kasvaa ansiotulon kasvaessa.

Muita huomioita

Kansalaisaloitteen mukainen malli perustuu vuonna 2024 toteutuneisiin ansiotuloihin ja YEL-työtuloihin, eikä siinä ole huomioitu yrittäjien käyttäytymisvaikutuksia. Työtulon sitominen ansiotuloon voisi aiheuttaa tulonmuuntoa. Tämä näkyisi erityisesti osakeyhtiöyrittäjillä, sillä osakeyhtiöyrittäjä voi vapaammin päättää kuinka paljon hän nostaa palkkaa ansiotulona tai

SU/VMY

8.4.2026

pääomatulona. Tämän vuoksi työtulon sitominen ansiotuloon voisi johtaa muiden yritysmuotojen muuttamiseen osakeyhtiöiksi. Toisaalta voisi olla, että osa YEL-vakuutetuista yrittäjistä, jotka eivät nosta ansiotuloja, haluaisivat pysyä vakuutettuina ja nostaa siksi jatkossa ansiotuloja.

Laskelmassa oletetaan, että yrittäjän ansiotiedot ovat tiedossa YEL-työtuloa määrittäessä. Todellisuudessa yrittäjien verotus vahvistuu vasta jälkikäteen. Jos YEL-työtulo halutaan sitoa saman vuoden ansiotuloihin, todellinen työtulo määräytyisi vasta verotuksen valmistuessa. Tässä tapauksessa tulisi olla ennakkollinen ja lopullinen YEL-työtulo, kuten toimitaan esimerkiksi verotuksessa. Lisäksi tulisi ratkaista miten yrittäjän alkava eläke määräytyy hänen siirtyessään eläkkeelle. Jos YEL-työtulon sitoisi aiemmin vahvistettuun verotuksen ansiotuloon, tulisi määrittää miten aloittavan yrittäjän YEL-työtulo määritettäisiin. Myös tappiollisen yrittäjätoiminnan käsittely tulisi ratkaista.

Yrittäjien YEL-työtulon muutos muuttaa YEL-maksun ja eläkekarttuman määrää. Jos ansiotulot pienenevät, myös ansiotulojen verotulot pienenevät. Lisäksi yrittäjän YEL-maksu on verotuksessa vähennyskelpoinen. Tulevat verotulot kuitenkin kasvaisivat eläkkeiden kasvaessa. Työtulojen ja sitä kautta maksutulojen nousu laskee valtion osuutta yrittäjien työeläkekustannuksista lyhyellä aikavälillä, mutta johtaa korkeampiin eläkekarttumiin ja siten kasvattaa tulevaisuudessa valtion osuutta.